

101. KÁROLYI MIHÁLY CHARLES TREVELYANHOZ

(Midhurst, 1945. július 12.)

Dear Sir Charles

Please accept my apologies for answering so late your very kind letter, with which you greatly honoured me. The reason for my delay was that I have been ill and had to leave London for recuperation and the mail reached me with great delay, having been mislaid by my secretary.

Your chivalrous and flattering words have deeply touched me and it is an especially great satisfaction to me. To know that a man of your standard has valued my struggle. - It is a consolation.

I will have the opportunity of saying good-bye to you.

Yours very sincerely

University Library Newcastle upon Tyne, Trevelyan-hagyaték 161. egység (eredeti)

*

Kedves Sir Charles,

Kérem, fogadja el mentségemet arra, hogy ily későn válaszolok nagyon kedves levelére, mellyel igen megtisztelt. A késedelem oka, hogy beteg voltam, el kellett hagynom Londont, hogy rendbe jöjjek, és postám nagy késéssel érkezett hozzám, mert titkárom elkeverte.

Az Ön gáláns és hízegő szavai mélyen meghatottak. Rendkívül nagy elégtétel nekem, hogy olyan kiváló egyéniség, mint Ön, értékeli küzdelmemet. Vigasz ez nekem.

Alkalmat fogok találni, hogy elköszönjek Öntől.

102. BÖLÖNI GYÖRGY KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Párizs, 1945. július 17.)

Kedves Elnök Úr,

Köszönettel vettem leveledet, és direkt válaszolok reá, remélve, hogy így hamarabb kezeid közé ér.

Engem is a hazatérés kérdése foglalkoztat. A mozgalom itt elérte azt a célját, hogy támasza volt a nehéz időkben a hitleristaellenes magyar szervezkedésnek, és egy táborba terelte a demokratikus, tisztességes elemeket. Még meg kell várnia, hogy valamiképpen hivatalosan összekötetésbe jöjjön a kormánnyal, és addig örködjön azon, hogy a lapangó reakciós elemek ne mozogjanak és ne hetvenkedjenek. Azután tisztára csak a külföldi, mármint a franciaországi, belgiumi és svájci magyarság helyi problémáival kell foglalkoznia - politikai jelentőségét ezzel el is veszítette. Ha hazatérek, az elnökségről zívésen le is mondanék, de az a baj, hogy nincs alkalmas valaki, akivel a helyemet betöltsék az átmeneti, de mégis fontos időben. Így aztán ha hazamehetek is, ideiglenesen vállalnom kell itt az elnökséget.

Pallavicininek és Miklósnak¹ sikerülni fog az amerikaiak segítségével hazarepülni. A magyar kormány hazuról kérte Miklós hazatérésének lehetőségét. Arra kértem őket, hogy ugyanilyen módon otthon kérjék meg a külügyminisztert, hogy Károlyi Mihály és Bölöni hazatérésének lehetőségét hivatalosan eszközölje ki. A minap fent jártam más ügyben Tillon repülőminiszternél, és szóba kerülvén megválasztásommal a hazamene-
telem, ő maga igen előzékenyen felajánlotta, hogy francia repülőgépen - e gépek haza-

térő foglyokat szállítanak – elvitet Prágába vagy Bukarestbe, vagy talán le is tétethet az oroszok engedélyével Budapesten, csak én járjam ki, hogy Prágából a csehek vagy Bukarestből a románok továbbszállítsanak.

Ha a kormány a fiatal Miklós ügyében tudott intézkedni, tudnia kell intézkedni a mi ügyünkben is. Most azt szeretném tudni, hogy lenne-e kedved Londonból ide átjönni, és innen mivelünk francia gépen hazatérni? Miután a dolog most így áll, felnézek az oroszokhoz és megkérdezem az ő álláspontjukat. Ha ők beleegyeznek, s főleg, ha megadják az engedélyt arra, hogy az országot átrepülő francia gép Budapesten leszálljon, vagy ha ez nem lehet, elősegítik a prágai vagy bukaresti úton való hazatérést, én készen vagyok augusztus közepe felé az útra. A feleségemmel együtt természetesen, mert hiszen őt semmiképpen itt nem hagyhatom, hiszen nem tudom, mikor és hogyan jöhetek vissza. Hazatérésem így is ideiglenes, minden holmimat itt kell hagynom, és lakásomat meg kell tartanom.

Nagyon szeretném, ha levelem vétele után azonnal táviratban tudatnád velem elhatározásodat. Ha részt kívánunk venni az otthoni munkában, most van a legnagyobb szükség Károlyira. Én nem hiszem, hogy a jobboldali nyomás olyan erős lenne még most is, hogy az akadályozná a hazatérést. Hiszen akkor nem választottak volna meg, és különben a dolgok fejlődése sem hozhat mást, mint a teljes szakítást a 25 éves múlttal, mert enélkül demokráciáról beszélni sem lehet, és nem lehet új Magyarországot építeni.

H.² nem válaszolhatott, mert már nincs Párizsban. Többedmagával nekivágott egy nehéz útnak. Könnyebb operáción ment nemrég keresztül, le is soványodott, de frissen vállalkozott a turisztikára. Csak az utóbbi időkben tudott bekapcsolódni melegebben a munkába, barátai nem jó szemmel nézték, hogy nem volt aktív a megszállás alatt, és ezt a százkát minden igyekezetem dacára sem tudtam az első időkben kioperálni.

Brassai rajzai a kiállításán szép sikert arattak. Fő mecénása Picasso lett. Azóta egy pompás fotós dekorációt csinált Prévert-Kozma egy új balettjének, melyet néhány friss balett próbálkozással – balett reneszánsz – mutattak be a Th. Sarah Bernhardban. Munkája feltűnő és egész újszerű volt itt is.

A magyar ügy itt is pang. Egyrészt azért is, mert olyan kényes, hogy mi magunk is alig mernők bolygatni. Talán pár nap múlva mégis többet tudunk. Beneš nyilatkozata a 400 000 magyar áttelepítéséről igen nyugtalanítja barátainkat, akik pedig a román-magyar viszonylatban, baráti közeledésben jó eredményeket értek el.

Feleséged egészségi állapota javulóban-e? Lehetne-e szó az ő hazautazásáról? Pallavicini igen rokonszenves, bár komoly ítéletet nem tudok róla mondani, mert hiszen találkozásaink csak felületesek voltak.

Nem kerülte-e el figyelmedet a párizsi „Stars and Stripes”, az amerikai hadsereg lapjának budapesti riportja, melyben arról ír, hogy otthon egy ötös komitét akarnak az ország élére állítani, és ebbe hazavárják Károlyi Mihályt?

Válaszodat várva, feleségemmel együtt küldjük a régi ragaszkodással megbecsülő nagy szeretetünket

PIL 704. f. 81. 6. e. (eredeti). Rövidítve közli: KMVÍ II. 376–377.

¹ Pallavicini György, Károlyi sógora, akit mint legitimista, Hitler-ellenes politikust Magyarország megszállása után a németek Buchenwaldba deportáltak. Ottani szenvedései hozzájárultak 1946 januárjában bekövetkezett halálához. Fogolytársa volt Miklós Béla tábornok fia. Károlyiék már előbb értesültek Pallavicini megmeneküléséről, megkereste őket Lady Listowel és egy angol diplomata, akik értesítették Pallavicini feleségét is. (Károlyiné köszönőlevele Listowelhez: *PIL 704. f. 129. 6. e.*)

² Feltehetőleg Hajdu Gyula.